

Double Bill: Cyrrealism & Flickers of time / In difference

FENJA BARTELDRES & CLÉA ANDERFUHREN / JEF EVERAERT & MARICA MARINONI

Stokken in de wielen

Pieter T'Jonck
Gezien op 03 augustus 2025
KAZ Oostende, in het kader van TAZ25

Een *roue cyr*, of *cyr wheel*, is een reuzenhoepel van staalbuis. Een mens past er met gestrekte armen en gespreide benen net in, als in een diagram van Da Vinci. Het ding is zo stevig dat je er aan of in kan hangen en zwieren zonder dat het doorbuigt, maar ook zo zwaar dat het eindeloos op zichzelf blijft rondtollen. Nog een bijzonderheid: zo'n hoepel telt vijf segmenten die met bouten verbonden zijn. Vandaag allemaal geleerd in twee wonderlijke circusvoorstellingen van Fenja Barteldres en het duo Jef Everaert & Marica Marinoni. Ze testen het potentieel van de roue cyr als circusattribuut tot het uiterste uit. Met als toemaatje een poëtisch nummer met kegels van Cléa Anderfuhren.

05 AUGUSTUS 2025

'Cyrrealism' van Fenja Barteldres opent met een eenvoudige, maar voor mijn ongetrainde ogen verbluffende demonstratie van een basisroutine: Barteldres grijpt een roue cyr bovenaan met beide handen vast en steunt met gespreide benen op de onderkant ervan. Ze heeft niet meer dan een stevige aanzet nodig om in razende snelheid en in grote cirkels over het podium te draaien, terwijl ze zelf binnen de hoepel rondtolt. Het zou een fors rekenprogramma vragen om volgens de klassieke regels van de Newtoniaanse mechanica te berekenen hoe die baan verloopt en hoe die hoepel zijn evenwicht houdt. Dat is het eerste wonder: de vrouw lijkt die mechanica intuïtief totaal te doorgronden, alsof ze zelf zo'n rekenprogramma was. Het is de eerste, maar zeker niet de laatste keer dat ik dat merk. Na een tijd laat ze haar voeten immers vrij wegzweven terwijl het wiel maar blijft draaien. En meer van dat fraais.

Plots lijkt het dan fout te gaan: de hoepel breekt bovenaan open, en dwingt de performer tot noodgrepen. Niet veel later valt het ding helemaal uit elkaar: de

vijf tegenover elkaar verdraaide segmenten vormen nu een liggend vraagteken. Barteldres reageert daarop met een uitgestreken, vragende Buster Keaton blik richting publiek. Onverstoorbaar ziet ze toe hoe alles in elkaar stuikt.

Welke gekke, onwaarschijnlijke constructies met onttakelde hoepels op te bouwen zijn, dat is de 'plot' van 'Cyrrealism'.

Dat échec leidt echter tot heel nieuwe routines, want de performer ontdekt hoe ze met welgemikte trappen op het ene of andere segment deze onttakelde hoepel nieuwe vormen kan doen aannemen. Een *coup de théâtre* volgt als ze nog vijf segmenten het podium op sleept. Nu liggen er dus twee onttakelde hoepels op het podium. Welke gekke, onwaarschijnlijke constructies daarmee op te bouwen zijn, dat is de 'plot' van 'Cyrrealism'.

De lijm die het verhaal bij elkaar houdt is de muzikale score van Flavia Escartin, live vertolkt (met extra tapes) op cello. Ze voegt daar ook geregeld geneurie en ijl gezang aan toe. Het versterkt de toverachtige, grillige figuren die ontstaan en weer uit elkaar vallen. Dat is niet het enige wonder: op onbegrijpelijke wijze verandert het tenue van Barteldres in een oogwenk van kleur: een blauw-witte combinatie van shirt en short wordt in een oogwenk een kleed in donkere sienna. Het schijnt een bekende truc te zijn in het circus. Hij heeft zelfs een naam: 'Quick Change', maar ik kijk mijn ogen uit.

De versie van 'In difference' van Jef Everaert en Marica Marinoni die te zien is op TAZ omschrijven ze zelf nog als een 'work in progress', maar die indruk geeft het werk niet. Het begint met een wat komisch beeld: de twee performers hangen achterover in zo'n *roue cyr*, en doen die met hun voeten samen ronddraaien over de vloer. Ondertussen nestelen ze zich knus tegen elkaar aan – of zouden ze dat toch willen – maar dat lijkt allemaal net te ingewikkeld. Het deed me denken aan een rupswagen op de kermis: als de huif over de wagentjes neerdaalt zou je moeten kussen, maar door de ongemakkelijke positie in het snel ronddraaiende karretje komt daar meestal niet zo veel meer van in huis dan het verlangen om het te doen.

Dat is, in zekere zin, de 'plot' van dit stuk: de twee performers zoeken nabijheid, willen samen iets proberen, maar het loopt op één of andere manier altijd verkeerd doordat ze te veel verschillen in lengte of doordat ze iets anders op het oog hebben, of gewoon doordat ze elkaar moedwillig stokken in de wielen steken, letterlijk zelfs. Na de eerste scène verschijnt ook hier trouwens, net als bij Barteldres, een tweede ring. Hij is kleiner dan de eerste, op maat van Marinoni. De performers laten die twee wielen elkaar lange tijd achtervolgen, maar de eenheid is wel verbroken.

Het wordt bijna pijnlijk, zelfs om ernaar te kijken, als Everaert dan nog zo'n wiel op zijn bekkenbeenderen laat wiebelen.

Het toppunt van 'misverstand' is een lang uitgesponnen scène waarin Everaert een bizarre evenwichtsoefening met dat wiel uitprobeert. Hij steunt op zijn handen en voeten, met gezicht naar boven. Niet de meest comfortabele positie, maar het wordt bijna pijnlijk, zelfs om ernaar te kijken, als hij dan nog zo'n wiel

op zijn bekkenbeenderen laat wiebelen. Raar maar waar: dat lukt hem ook. Marinoni lijkt zich daar als enige niet om te bekommeren: ze gaat aan dat wiel hangen en laat het dan wegrollen en weer op Everaerts bekken stuiteren, alsof hij een levenloos object was dat geen pijn voelt. Nog is het dan niet gedaan: ze jent hem door zijn armen en benen onderuit te halen en uiteindelijk zelfs zijn kleren uit te trekken. Maar Everaert houdt stug vast aan zijn taak: dat wiel recht overeind houden, ook al kost hem dat zoveel moeite dat het zweet hem uitbreekt. Hij geeft zelfs niet op als Marinoni venijnig zandzakjes laat neerploffen op het podium.

Dat is de aanloop naar de finale van het stuk. De twee performers tollen daarin rond met het wiel. Dat dient nu eens als tegengewicht, dan weer als verbindend element. Vanaf het moment dat Marinoni het wiel vasthaakt aan een van de koorden waaraan eerder de zandzakjes hingen, krijgt dat wiel echter een eigen *agency*. Het ontsnapt, draai na draai, steeds meer aan de performers. Het slotbeeld is voor dat wiel alleen. Het stijgt langzaam omhoog en maakt in het schemerige licht de meest fantastische, onvoorstelbare wentelingen, alsof de wetten van de mechanica niet meer golden. Prachtig.

'In difference' dankt zijn kracht niet alleen aan deze wrang-grappige confrontatie tussen twee performers en een roue cyr. De live gecomponeerde muziek van Francesco Sgrò versterkt de dynamiek van de scènes. Van zacht gekraak en gepiep, white noise, evolueert ze naar een subtiel swingende beat en terug, een paar keer na elkaar. Die muziek dringt zich nooit op, maar versterkt de swing van de bewegingen – van performers én cyr wheels met zijn jazzy elektronica.

'Cyrrealism' werd vooraf gegaan door 'Flickers of time', een kort stuk – hooguit tien minuten – van Cléa Anderfuhren. Zij manipuleert vijf witte kegels op een wat laconieke manier, zonder enig vertoon van virtuositeit. Op de achtergrond voorziet een stem ondertussen allerlei data van korte commentaar. Het gaat zo vaak over de 19e april dat je begrijpt dat het de verjaardag van Anderfuhren moet zijn, of toch van het personage dat ze hier belichaamt. Zo begrijp je ook dat de flarden tekst gaan over herinneringen die zich aan dat personage opdringen terwijl ze oefent met de kegels. Het is een mooie miniatuur, al blijft de band tussen tekst en handeling wat vaag. Het is niet omdat je iets als *storytelling* benoemt dat het ook een verhaal wordt waar een kijker iets mee aankan.

Het slot van het stuk had wel een bijzondere charme. Anderfuhren liet drie kegels elkaar achtervolgen over de vloer terwijl ze zelf naar de achtergrond verdween. Alsof die kegels herinneringen waren die maar blijven malen in je hoofd.

PS: hier de webpagina van 'In difference'.